

Міністерство освіти і науки України  
Рівненський державний гуманітарний університет

# **УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:**

***минуле, сучасне,  
шляхи розвитку***

**Збірник наукових праць**

*Наукові записки  
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 19  
У 2-х т. Том II**

*Засновано у 2000 році*

Рівне – 2013

ББК 63.3(4Укр)-7  
У45  
УДК 94(477)

**Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку :** зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 19. Т. 2 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, В. Г. Горпенко, С. В. Виткалов та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2013. – 318 с.

*У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.*

*Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.*

#### **Редакційна колегія:**

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

**Баканурський А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)  
**Виткалов С.В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне),  
відповідальний секретар  
**Горпенко В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)  
**Захарчук-Чугай Р.В.** – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)  
**Іваницький А.І.** – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)  
**Кияновська Л.О.** – доктор мистецтвознавства, професор (Львів)  
**Овсійчук В.А.** – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)  
**Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор (Рівне)  
**Ричков П.А.** – доктор архітектури, професор (Рівне)  
**Супрун-Яремко Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)  
**Троян С.С.** – доктор історичних наук, професор (Рівне)  
**Федорук О.К.** – доктор мистецтвознавства, професор (Київ)  
**Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор (Рівне)  
**Жилук С.І.** – доктор історичних наук, професор (Рівне)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації  
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,  
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Упорядник: проф. **Виткалов В.Г.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету ім. Б.Грінченка

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 29 листопада 2013 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.) і перереєстрований як фахове видання з культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISBN 978–966–8424–76–2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013

### **Розділ 3. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО. КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 316.7

*О.Ю. Бучковська*

#### **МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

*Постановка проблеми і її зв'язок з науковими та практичними завданнями.* Проблема розгортання міжкультурного діалогу є однією з визначальних для сучасного культурного середовища, що потребує розвитку і управління. Дослідження культурних особливостей й відмінностей сприятиме виробленню способів демократичного спілкування, мета якого вбачається у можливості жити в багатокультурному світі та розвивати відчуття спільності і причетності. Міжкультурний діалог як форма комунікації, сприяє прояву творчої сутності людини через пізнання іншої, відкриття в собі бажання бути пізнаним. Окрім цього, діалогова культура дозволяє на тлі збереження власної культурної самобутності, формувати способи пізнання іншої культури через взаємне збагачення та розвиток національних культур.

Міжкультурний діалог сприяє створенню нового пласту культурних цінностей і дозволяє створювати цивілізований простір для конструктивної взаємодії культур у сучасному глобалізованому світі.

*Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми.* Ідея діалогу як способу взаємодії розглядається багатьма мислителями. Діалогічні відносини та логічні моделі діалогу стали предметом дослідження в працях Ю. Лотмана, К. Ясперса, М. Бахтіна, М. Бубера, В. Біблера.

Соціальне явище діалогу культур як практичної дії та природного процесу передачі когнітивних знань аналізують М. Шульга, А. Садохін, А. Дорон. Соціокультурна проблематика ідей діалогічної міжкультурної взаємодії знайшла віддзеркалення у працях П. Гуревича, В. Махліна, О. Махова.

В останні десятиріччя Рада Європи, ЮНЕСКО, інші міжнародні організації приділяють увагу регулюванню міжкультурних контактів й взаємодії культур.

*Мета статті* – дослідження сучасних підходів до вивчення міжкультурного діалогу як способу передачі надбань культури та можливості оновлення ціннісного змісту сучасної культури і формування передумов збереження й передачі досвіду міжкультурної взаємодії нащадкам.

*Виклад матеріалу дослідження з обґрунтуванням наукових результатів.* Сучасний світ, що знаходиться під впливом зростання транскордонної міграції, ефектів культурної глобалізації, розширення інформаційних та комунікаційних зв'язків, швидко змінюється і стає все більш різноманітним. Різнобарв'я культурного середовища це також економічний, соціальний та політичний плюси, що потребують розвитку і адекватного управління. Все це доповнюється розмаїттям культурних відмінностей, що можуть супроводжуватися у процесі діалогу неприйняттям, відторгненням, непорозумінням, що потребує пошуку нових форм і способів спілкування, пошуку шляхів взаєморозуміння. Діалог, зокрема між культурами, є найдавнішим і найбільш фундаментальним способом демократичного спілкування, мета якого вбачається у можливості жити разом мирно в багатокультурному світі, розвивати відчуття спільності та причетності до нього.

За визначенням Ю. Лотмана, жодна «монологічна» структура не може витворити принципово нове повідомлення, бо не є мислячою, якою може бути лише діалогічна (двомовна) структура як мінімум [6]. Міжкультурний діалог розглядається в науковій літературі як форма комунікації, в якій використовуваний механізм міжкультурної взаємодії спрямований на взаємне порозуміння та розв'язання проблем людського буття.

За висловом М. Бахтіна, жити – означає брати участь у діалозі: запитувати, слухати, відповідати, погоджуватися і т.п. В такому діалозі людина бере участь вся і всім своїм життям. Діалог не лише спілкування, а взаємодія, в якій людина відкривається собі та іншим [1; 329]. Отже, зміст культурологічної концепції М. Бахтіна полягає у необхідності прийняття ідеї діалогу як форми спілкування окремих людей, а також спосіб взаємодії людини з об'єктами культури і мистецтва. Завдячуючи емоційній, прагматичній, психологічній, соціальній та ін. природі, міжкультурний діалог є цікавим для дослідників різних наукових сфер, стає центральним поняттям у культурі пізнання світу на основі взаємопроникнення культур і усвідомленні важливості толерантного ставлення до представників інших культур. Міжкультурний діалог як форма комунікації, сприяє виявленню творчої сутності людини через пізнання іншої, відкриття в собі бажання бути пізнаним. Тому міжкультурний діалог, сприяючи формуванню власного міжкультурного простору, уможливорює водночас вихід за його межі на ґрунті не протиставлення, а єдності й рівноправності.

Відомий ірансько-канадський філософ, професор Центра етики університету у Торонто Рамін Джаханбеглу (Ramin Jahanbegloo) в одній із праць, присвячених розвитку демократії та діалогу між культурами, коментуючи значення міжкультурного діалогу у творчості Р. Тагора зазначає, що задаючись питаннями міжкультурного діалогу, Р. Тагор, послідовно виступав проти одноманітності й протиставляв їй ідеал єдності. А справжнє єднання, вважав він, можливе лише в оспівуванні різноманітності через діалог між культурами [13]. Завдячуючи своїй життєвій філософії, розглядаючи світ як єдину сім'ю, де різні нації є її членами і кожна з них привносить свою частку на благо цілого, Р. Тагор розширив поняття та прагматичну важливість міжкультурного діалогу як певного сучасного ідеального шляху єднання різних культур і досягнення єдності у відмінностях.

Авіва Дорон, член ЮНЕСКО з питань міжкультурного та міжрелігійного діалогу, розглядає міжкультурний діалог як емоційний природний процес передачі когнітивних знань із співчутливим розумінням цінування один одного, створення соціальних відносин, що сприяють розумінню, вдячності й повазі до інших культур. Невід'ємним елементом цього розуміння має бути практична дія. На думку А. Дорона, цей діалог повинен проявити прозорість стін, які роблять культури замкненими або забороненими для інших, і повинен шукати зв'язок, котрий об'єднає їх [12].

Зрозуміло, що наведені вище характеристики та розуміння міжкультурного діалогу можуть зробити його важливим інструментом для запобігання й вирішення конфліктів, підвищення поваги до людини, її прав, принципів демократії. Національна повага, прагнення до об'єднання і толерантність до відмінностей у характеристиках різних культур культивуються у багатьох визначеннях міжкультурного діалогу. Так, у словнику Ф. Бацевіча термін «діалог міжкультурний» визначається як образний вираз на позначення успішного спілкування представників різних культур, членів різних національних лінгвокультурних спільнот; ефективна форма реалізації національної толерантності [2].

Під цим словосполученням М. Шульга розуміє таку форму і спосіб комунікації двох культур, коли кожна із сторін визнає іншу як рівну, виявляє до неї інтерес, визнає її відмінність, поважає її унікальність і водночас через пізнання і визнання характеристик іншої культури поглиблює уяву про себе, чіткіше усвідомлює себе, свої контури і якості, поглиблює само ідентичність [11; 33].

З точки зору норм, принципів та цінностей, якими керується людина, що стає суб'єктом міжкультурної взаємодії, О. Кузьменко розглядає міжкультурний діалог як багатогранне поняття, що передбачає здатність до розуміння іншого, до подолання відчуженості, а не тільки комунікацію: передачу, поширення чи обмін інформації [5]. Такий діалог передбачає цілісну взаємодію та взаємовплив, які здійснюються на моральних засадах.

Концепція міжкультурного діалогу, запропонована Радою Європи, містить визначення яке характеризує його як відкритий, шанобливий обмін поглядами між

індивідами та групами, які належать до різних культур, що, в свою чергу, веде до глибшого розуміння інших видів, глобального сприйняття світу.

У Білій Книзі з міжкультурного діалогу, термінологія якої в загальних рисах співпадає з термінологією, розробленою Радою Європи та іншими міжнародними організаціями, під міжкультурним діалогом розуміється відкритий і ввічливий обмін думками між особами та групами осіб різного етнічного, культурного, релігійного, мовного походження й традицій на основі взаєморозуміння і взаємоповаги. У такій формі, вважає Рада Європи, діалог має відбуватися на всіх рівнях – у суспільствах, між суспільствами Європи та між Європою й іншим світом. Окрім того, Рада Європи визначила мету міжкультурного діалогу:

- Ділитися баченням світу, розуміти та вчитися у тих, хто бачить світ інакше ніж ми.
- Визначати спільне та відмінне між різними культурними традиціями та способами сприйняття.
  - Досягати консенсусу, не вирішувати спори шляхом насилля.
  - Допомогати управляти культурними відмінностями демократичним способом, роблячи необхідні коригування усіх типів існуючих соціальних та політичних механізмів.
  - Наводити мости між тими хто бачить у відмінностях загрозу, або способи збагачення.
  - Розвивати нові проекти та обмінюватись найкращими практичними навиками в області міжкультурного діалогу, демократичного керування соціальним різноманіттям та сприяння соціальній згуртованості [7].

Таке розуміння міжкультурного діалогу, який є потребою нашого часу та наріжним каменем розвитку демократій, створюватиме умови для збереження ідентичності та відродження культур, ставатиме на заваді їх уніфікації, сприятиме формуванню інформаційно-комунікативного й соціокультурного середовища на підґрунті конструктивного підходу.

Аналіз наукових публікацій останніх років та матеріалів міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, дозволяє узагальнити основні трактування поняття «міжкультурний діалог», які виокремлюють загальне й уточнюють певні деталі в його осмисленні. Так, міжкультурний діалог розглядається як соціокультурний процес, спрямований на розширення міжкультурної комунікації на принципах відкритості, високого ступеня поваги до культурних розбіжностей та культурної спадщини, толерантності [10].

Міжкультурний діалог розглядається й з точки зору форми комунікації, яка ґрунтується на толерантності, довірі, відкритості до співробітництва, сприяє досягненню взаєморозуміння, виявленню загальних цінностей і смислів і у процесі розвитку може трансформуватися в різні форми взаємодії суб'єктів – від позитивно емоційно забарвленого спілкування до раціонально вивірених форм комунікації. «Міжкультурний діалог, – пише генеральний секретар Ради Європи (2004-2009 рр.) Тері Девіс, – є важливим для нашого часу. У світі, з часом все більш різноманітному і нестабільному, необхідно розмовляти, долаючи етнічні, релігійні, мовні і національні бар'єри з метою досягнення суспільної згоди та запобігання конфліктів» [4; 5].

Діалог культур як спосіб передачі надбань та можливість пізнання світу ретранслює досвід, традиції чим сприяє оновленню ціннісного змісту сучасної культури і формує передумови збереження і передачі досвіду міжкультурної взаємодії нащадкам. Реалізація міжкультурної комунікативної взаємодії шляхом діалогу сприяє зміцненню взаєморозуміння, взаємосприйняття та плюралізму. За визначенням А. Садохіна, культурний плюралізм являє собою адаптацію людини до іншої культури без відмови від своєї власної, він передбачає оволодіння цінностями ще однієї культури без нанесення шкоди цінностям своєї культури, це добровільне оволодіння представниками однієї культури звичками та традиціями іншої, що в результаті збагачує власну культуру [9; 176-178].

Приєднуючись до викладених вище думок науковців, варто зазначити, що саме на перетині інтересів різних культур за допомогою використання різних форм та методів міжкультурної взаємодії, відбувається вивчення, засвоєння, примноження і передача наступним поколінням здобутків культури.

Спостереження та дослідження у галузі міжкультурної комунікації дозволяє зробити висновок, що її зміст і результати залежать від домінуючих у будь-якій культурі цінностей, норм поведінки, установок, етнокультурної самобутності, можливості посилювати прагнення до прояву культурної індивідуальності. Міжкультурний діалог здійснює вплив на сприйняття, мислення, поведінку всіх членів суспільства і визначає їх приналежність до даного суспільства, надихає до створення нового пласту культурних цінностей. Доречно згадати тезу Ю. Лотмана про те, що пам'ять культури є механізмом активного моделювання нового, що звернене до минулого [6], що перегукується з думкою В. Біблера, який у глибинній ідеї діалогу культур побачив формування нової культури спілкування і зазначив, що «мислення та буття іншої людини не тільки «терпимо», ... воно заглиблено в мене, воно – це інше мислення, інша свідомість, внутрішня сутність для мого буття, це моє alter Ego» [3; 9].

Сучасні підходи до вивчення міжкультурного діалогу пояснюють його можливості в руслі нових викликів, пов'язаних з інтенсифікацією транскультурних комунікаційних обмінів, осмислюють передумови і наслідки виникнення й загострення міжкультурних протиріч в сучасному світі. За таких умов особливої цінності набуває твердження К. Леві-Стросса, що світова цивілізація може бути тільки коаліцією у світовому масштабі культур, кожна з яких зберігає свою самобутність [8; 353]. Такий підхід на тлі значного соціокультурного досвіду й збереження традицій діалогу культур матиме суттєві перспективи, а отже діалог культур стане інструментом формування світового суспільства на основі взаємних контактів із представниками інших культур з метою інтеграції та трансформації надбань культури.

Міжкультурний діалог являє найдемократичнішу форму організації рівноправних відносин, метою яких є пошук істини на основі толерантності, взаємовпливу і взаємозбагачення, результатом чого є консолідація суспільства. Важливим є те, що людство поступово усвідомлює та реалізує на практиці принцип важливості й необхідності рівноправного міжкультурного діалогу на основі традиційних цінностей, що склалися історично та сучасного філософсько-світоглядного обґрунтування необхідності збереження культурної самобутності і взаємозв'язку культурного розмаїття.

Тому міжкультурний діалог як комплекс послідовних дій та спонтанних емоцій на ґрунті моральних установок потребує подальшого теоретичного обґрунтування, пошуку нових форм і інноваційних концепцій, необхідних для формування нового культурного суспільства.

#### Список використаної літератури

1. **Бахтин М. М.** Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.
2. **Бацевіч Ф. С.** Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевіч. – К. : Довіра, 2007. – 205 с.
3. **Біблер В. С.** О сути диалогизма / В. С. Библиер // Вопросы философии. – 1989. – № 7.
4. **Біла книга з міжкультурного діалогу «Жити разом у рівності й гідності».** – К. : Оранта, 2010. – 44 с.
5. **Кузьменко О.** Єдність та розмаїття буття культури : філософський аспект [Електронний ресурс] / О. Кузьменко. – Режим доступу: <http://moodle.kmpu.edu.ua>
6. **Лотман Ю. М.** Об искусстве / Ю. М. Лотман. – СПб : Искусство-СПб, 2005. – 752 с.
7. **Рада Європи** [Електронний ресурс] : офіційний сайт : Європейський вибір. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua>
8. **Раса и история** // Леви-Стросс К. Путь масок / К. Леви-Стросс. – М. : Республика, 2000. – 399 с.

9. *Садохин А. П.* Основы межкультурной коммуникации / А. П. Садохин. – М., 2005. – 342 с.
10. *Толерантность в межкультурном диалоге* / отв. ред. : Н. М. Лебедева, А. Н. Татарко. – М., 2005. – 372 с.
11. *Шульга М. О.* Формула злагоди – діалог культур / М. О. Шульга // Віче. – 1997. – № 1.
12. *Doron A.* Towards a definition of intercultural dialogue [Електронний ресурс] / A. Doron // Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS).
13. *Jahanbegloo R.* Tagore and the foundations of Intercultural dialogue [Електронний ресурс] / R. Jahanbegloo. – Режим доступу: <http://jahanbegloo.com>

### Резюме

Розглядається сучасний підхід до поняття «міжкультурний діалог», що дозволяє трактувати його як найдавніший і фундаментальний спосіб демократичного спілкування в багатокультурному світі. Різноманітні підходи до визначення цього терміну дозволяють вбачати в ньому шлях до збереження ідентичності, відродження культур, їх взаємопроникнення, що сприяє формуванню інформаційно-комунікативного та соціокультурного середовища на підґрунті конструктиву.

**Ключові слова:** міжкультурний діалог, міжкультурна комунікація, соціокультурне середовище, взаємодія культур, культурний обмін.

### Summary

#### ***Buchkovska O.* Intercultural dialogue in the context of intercultural communication**

Modern approach to the concept of «intercultural dialogue» allows considering it as the oldest and the most fundamental way of democratic communication in the multicultural world. Various approaches to the definition of «intercultural dialogue» allow perceiving it as the mode and the way of preserving identity, revivification of cultures, their interpenetration, which in turn furthers the formation of informative, communicative and sociocultural environment on the basis of constructiveness.

**Key words:** intercultural communications, intercultural dialogue, social cultural environment, interaction of cultures, cultural exchange.

### Аннотация

Рассматривается современный подход к понятию «межкультурный диалог», что позволяет трактовать его как фундаментальный способ демократического общения в поликультурном мире. Различные подходы к определению термина позволяют видеть в нем путь к сохранению идентичности, возрождения культур, их взаимопроникновение, что способствует формированию информационно-коммуникативной и социокультурной среды на основе конструктива.

**Ключевые слова:** межкультурный диалог, межкультурная коммуникация, социокультурная среда, взаимодействие культур, культурный обмен.

*Надійшла до редакції 13.12.2013 р.*

УДК 168.522+130.2

*В.В. Лучанська*

## ІНФОРМАЦІЙНА ДЕТЕРМІНАНТА ЕКОЛОГІЇ КУЛЬТУРИ

Детермінанти сучасного розвитку цивілізації ставлять питання про визнання існування інформаційної функції держави. Детермінант – (греч. *determinans* – визначальний). Термін введений в науковий обіг у середині 1960-х гг. (Н. Шведова). В 70

## ЗМІСТ

### **Розділ I. ДИНАМІКА КУЛЬТУРИ. КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ. КУЛЬТУРА ТА ТРАДИЦІЇ**

<b>І.В. Петрова.</b> Свобода і необхідність у дозвіллевих практиках Давньої Греції .....	3
<b>К.М. Гамалія.</b> Наука як специфічна форма людського знання у давній Греції .....	8
<b>Т.І. Гавєська.</b> До витоків моралі в суспільстві .....	13
<b>Р.І. Безугла.</b> Розкіш як універсальна характеристика гламуру. Еволюція розкоші в роботі В.Зомбарта «Розкіш і капіталізм» .....	18
<b>Г.Д. Миленька.</b> Естетико-мистецтвознавча спадщина Г.Е. Лессінга: український теоретичний досвід .....	23
<b>А.А. Мірошніченко.</b> Професійна музична освіта в Україні наприкінці ХІХ – 20-х рр. ХХ ст. ....	28
<b>Б.М. Кисляк.</b> Становлення баянно-ансамблевого виконавства (20-40 роки ХХ ст.) .....	32
<b>А.О. Гончаренко, Н.В. Мархайчук.</b> Постаць Т. Шевченка в монументальній скульптурі України першої половини 1990-х: міф і дійсність .....	36
<b>Ю.І. Марційчук.</b> Зміни смислових акцентів у візуалізації образу Т.Г. Шевченка .....	42
<b>Т.О. Чернета.</b> Кобзарі і бандуристи у літературній спадщині І.М. Шаповала .....	47
<b>С.О. Салдан.</b> Антропософські погляди Р. Штайнера на музичне мистецтво та їх вплив на творчість Леся Курбаса .....	51
<b>С.В. Оборська.</b> Об'єктивація проектної культури у мистецькому менеджменті .....	56
<b>Н.О. Мринська.</b> Сакральні чинники восьмикутної форми у створенні образності архітектурного середовища .....	60
<b>Ю.І. Круп'як.</b> Взаємодії простору та пластичного об'єму (за взірцями української скульптури першої третини ХХ століття) .....	64
<b>О.Г. Глушук.</b> Імпрези як форма організації культурно-мистецького життя Волині і третини ХХ століття .....	69
<b>І.В. Степанюк.</b> Народне хореографічне мистецтво Волині .....	74
<b>Г.О. Зеленюк.</b> Розважальна діяльність у київських садах та парках на межі ХІХ-ХХ століть .....	78
<b>О.А. Чумаченко.</b> Неоромантизм української літератури і мистецтва 1920-х років: до проблеми критичного осмислення .....	82
<b>О.М. Бляшук.</b> Видавнича діяльність Товариства ім. митрополита Петра Могили в Луцьку 1932-1939 роках: історико-культурологічний аспект .....	87
<b>Г.О. Малеончук.</b> Мистецьке життя Луцька в міжвоєнний період .....	90
<b>Л.В. Книшева.</b> Освітня діяльність Донецького обласного відділення Музично-хорового товариства УРСР та його роль у становленні музичної освіти Донеччини 1960-1970 рр. ХХ ст. ....	95
<b>В.О. Радзівський.</b> Про похідні субкультури в Україні у 1941-1944 рр. ....	99
<b>Ю.С. Шевчук.</b> Радянське ігрове кіно як соціальна реклама .....	105
<b>Н.Г. Андрущук.</b> Функції моди в системі культури .....	110
<b>О.М. Воронцова.</b> Використання мистецьких надбань ренесансу в сучасному дизайні одягу .....	114

### **Розділ II. ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ**

<b>О.В. Кравченко.</b> Культурологічна морфологія культурної політики .....	120
<b>К.В. Фадєєва.</b> Культурні феномени: принципи метамовного «кодування» .....	125
<b>О.С. Колесник.</b> Форми художньої інтерпретації філософських теорій .....	130
<b>О.Р. Копієвська.</b> До питання про рефлексивну природу культурного пізнання .....	133
<b>С.Д. Устинов.</b> Виклики глобалізації та проблема збереження етнокультурних традицій у сучасному світі .....	138
<b>Ю.Л. Афанасьєв.</b> Етнодизайн у контексті націєтворення та глобалізації .....	143
<b>О.П. Мазуркевич.</b> Етнічні стереотипи традиційного спілкування та їх вияв в етикетних жестах .....	147



<i>В.А. Русавська.</i> Символіка української гостинності .....	152
<i>В.В. Прима.</i> Універсальне та національне у концепті гостинності .....	159
<i>О.Ю. Романова.</i> Популяризація народної весільної обрядовості в сучасному культурному просторі України .....	164
<i>Л.Л. Процик.</i> Традиційний світогляд українців як механізм пізнання світу .....	169
<i>Є.С. Рахуба.</i> Стан розвитку вітчизняної туристичної індустрії .....	173
<i>О.С. Ляховська.</i> Стан та перспективи розвитку круїзного туризму в Україні початку ХХІ століття .....	177
<i>Г.В. Злагодох.</i> Форми культурно-дозвілєвої роботи БММТ «Супутник» ЦК ЛКСМУ з іноземними туристами (70-ті роки ХХ ст.) .....	182
<i>Л.М. Устименко.</i> Релігійний туризм як історико-суспільне явище .....	187
<i>Г.Г. Вишневська.</i> Потенціал культурно-пізнавального туризму у збереженні культурної спадщини України .....	192

### **Розділ III. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО.**

#### **КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ**

<i>О.Ю. Бучковська.</i> Міжкультурний діалог у контексті міжкультурної комунікації .....	197
<i>В.В. Лучанська.</i> Інформаційна детермінанта екології культури .....	201
<i>М.В. Худолій.</i> Культурна політика України: проблеми та перспективи розвитку галузі культури .....	209
<i>К.С. Палій.</i> Автентичність української культури в умовах глобалізаційних процесів .....	214
<i>Л.Л. Козинко.</i> Теоретичні аспекти антропологічного аналізу українського танцювального фольклору .....	218
<i>Н.О. Копилова.</i> Міфологема андрогінності та гендерні аспекти сучасної культури (український контекст) .....	223
<i>Н.Г. Сироватко.</i> Альтернативні молодіжні субкультури в Україні: класифікаційна характеристика та факторна обумовленість .....	229
<i>О.М. Тадля.</i> Студентський клуб як колективна форма організації культурно-дозвілєвої діяльності .....	234
<i>Ю.О. Москвічова.</i> Тематичні напрями й методологія сучасних досліджень регіональної культури України .....	239
<i>С.В. Виткалов.</i> Сфера регіональної культури: теоретико-прикладні питання .....	244
<i>Ю.С. Христюк.</i> Інтеграційна сутність дитячого та громадського середовища як елементів проектно-культури .....	249
<i>Д.К. Авраменко.</i> Специфіка образу зовнішньої реклами в контексті художнього образу як частини культури .....	253
<i>К.Д. Лебедєва.</i> Дизайн політичної реклами: сучасний стан і тенденції .....	256
<i>М.П. Єфімова.</i> Інтерактивна дитяча книга в Україні: становлення та перспективи .....	259
<i>О.М. Гончарова.</i> Деякі особливості екскурсійної лекції в художніх музеях .....	263
<i>К.В. Чорна.</i> Інфотеймент та закономірності жанрово-творчих процесів в Україні .....	267
<i>Н.В. Склярєнко.</i> Системні ідеї у дизайні: історичний екскурс .....	272

#### **Розділ IV. ПОВІДОМЛЕННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, РЕЦЕНЗІЇ**

<i>Н.В. Кукуруза.</i> Жанр літературної композиції у ціннісно-естетичному вимірі .....	277
<i>Л.П. Ігнатова.</i> «Фрески у Zaleski» як рецепція салонної культури .....	281
<i>Ю.П. Драбчук.</i> Масова пісня в контексті творчості українських композиторів і виконавців .....	286
<i>Ю.В. Струтинська.</i> Інтер'єр кухні у міському житті .....	292
<i>Р.Й. Калин.</i> Українська співачка Галина Чорноба у світовому мистецькому просторі .....	297
<i>Т.М. Зіненко.</i> Культурологічна модель симпозіумів художньої кераміки в Україні як явища сучасної культури .....	301
<i>В.Г. Виткалов.</i> Нова спроба реконструкції регіонального культурно-мистецького розвитку країни .....	306
<i>Відомості про авторів</i> .....	310

## TABLE OF CONTENTS

### *Chapter I. DYNAMICS OF CULTURE. CULTURAL MEMORY.*

#### *CULTURE AND TRADITIONS*

<i>I.V. Petrova.</i> Freedom and necessity for leisure practices of Old Greece .....	3
<i>K.M. Gamaliya.</i> Science as a specific form of human knowledge in ancient Greece .....	8
<i>T.I. Gayevska.</i> To question of origin of morality in society .....	13
<i>R.I. Bezygla.</i> Luxury as universal description of glamour. Evolution of luxury in-process W.Sombart «Luxury and capitalism» .....	18
<i>G.D. Milen'ka.</i> Aesthetics in a study of art inheritance of G.E. Lessing: Ukrainian theoretical experience .....	23
<i>A.A. Miroshnichenko.</i> The Approval of the professional music education in the Ukraine in the end of the XIX <sup>th</sup> – the 20-ies of the XX <sup>th</sup> century .....	28
<i>B.M. Kyslyak.</i> Developing of accordion ensemble performance in Ukraine (20-40-ies of the XX <sup>th</sup> century) .....	32
<i>A.O. Goncharenko, N.V. Markhaychuk.</i> Figure of Taras Shevchenko in the Ukrainian monumental sculpture of the first half of 1990-s: myth and reality .....	36
<i>U.I. Martsiychuk.</i> Changes of semantic accents in visualization of the image of T.G.Shevchenko .....	42
<i>T.A. Cherneta.</i> The kobza and bandura players in I.Shapoval's literary heritage .....	47
<i>S.O. Saldan.</i> The R.Steiner's anthroposophical views on the musical art and their influence on the L.Kurbas's creative work .....	51
<i>S.V. Oborska.</i> Objectification of the project culture in the art management .....	56
<i>N.O. Mrynska.</i> Influence of sacral factors of octagonal form on creation of imagery of architectural environment .....	60
<i>Y.I. Krupyak.</i> Cooperations of space and plastic volume (after standards of Ukrainian sculpture of the first third of XX century) .....	64
<i>O.G. Gluschuk.</i> Impreza as form of organization of cultural and art life of Volyn of a third of the XX century .....	69
<i>I.V. Stepanyuk.</i> Folk choreographic art of Volyn .....	74
<i>G.O. Zelenyuk.</i> Entertaining activities of Kyiv gardens at the turn of the XIX-XX centuries .....	78
<i>O.A. Chumachenko.</i> Neoromanticism in Ukrainian literature and the arts of 1920-s: problem of critical re-thinking .....	82
<i>O.M. Blyashuk.</i> Publishing Society of Metropolitan Petro Mohyla in Lutsk	

in 1932-1939: cultural-historical aspect .....	87
<b>G.O. Maleonchuk.</b> Artistic life of Lutsk during the interwar period .....	90
<b>L.V. Knysheva.</b> Educational activities of the Regional Branch of Music and Choral Society of the USSR and its role in the development of music education in Donetsk region in 1960-70-ies of XX century .....	95
<b>V.O. Radzievsky.</b> About derivatives of subculture in Ukraine in 1941-1944 .....	99
<b>U.S. Shevchyk.</b> The Cinema of the Soviet Union as a Social Advertising .....	105
<b>N.G. Androshtchuk.</b> Functions of fashion in the system of culture .....	110
<b>O.M. Vorontsova.</b> Use of artistic acquisitions of renaissance in modern design of clothes .....	114

## **Chapter II. PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF CONTEMPORARY CULTURAL PROCESS**

<b>O.V. Kravchenko.</b> Culturological morphology of cultural policy .....	120
<b>K.V. Fadyeyeva.</b> Cultural phenomena: principles of metalinguistic coding .....	125
<b>O.S. Kolesnyk.</b> Forms of the artistic interpretation of philosophical theories .....	130
<b>O.P. Kopyevska.</b> To question about reflexive nature of cultural cognition .....	133
<b>S.D. Ustinov.</b> Challenges of globalization and the problem of preservation of ethno cultural traditions in the contemporary world .....	138
<b>U.L. Afanas'yev.</b> An ethnic design in the national culture in the period of globalization .....	143
<b>O.P. Mazyrkevych.</b> Ethnic stereotypes of traditional communication and their display in etiquette gestures .....	147
<b>V.A. Rusavskaya.</b> Symbolism of Ukrainian hospitality .....	152
<b>V.V. Prima.</b> Versatile and national concept in hospitality .....	159
<b>O.U. Romanova.</b> Popularization of folk wedding rituals in modern cultural space of Ukraine .....	164
<b>L.L. Protsyk.</b> Traditional outlook of Ukrainians as a mechanism for understanding of the world .....	169
<b>E.S. Rahuba.</b> State of development of the domestic tourism industry .....	173
<b>O.S. Lyahovska.</b> State and prospects of development of cruise tourism in Ukraine in the beginning of XXI century .....	177
<b>G.V. Zlagoduh.</b> Forms of cultural and recreational activity of «Suputnyk» Central committee of LKSMU with foreign tourists (70 <sup>th</sup> XX of century) .....	182
<b>L.N. Ustymenko.</b> Religious tourism as historical and social phenomenon .....	187

<b>G.G. Vyshnevska.</b> Potential of cultural and cognitive tourism in the preservation of cultural heritage of Ukraine .....	192
---	-----

### **Chapter III. CULTURE AND SOCIETY.**

#### **CULTURE OF PROFESSIONAL FIELDS OF ACTIVITY**

<b>O.U. Buchkovska.</b> Intercultural dialogue in the context of intercultural communication ....	197
<b>V.V. Luchanska.</b> Informative determinants of ecology in culture .....	201
<b>M.V. Hudoliy.</b> Cultural policy of Ukraine: problems and prospects of development in sphere of culture .....	209
<b>K.S. Paliy.</b> The authenticity of Ukrainian culture in the conditions of globalization .....	214
<b>L.L. Kozynko.</b> Theoretical aspects of the Ukrainian folk dance anthropological analysis ...	218
<b>N.O. Kopylova.</b> The idea of androgyny and gender aspects of contemporary culture (Ukrainian context) .....	223
<b>N.G. Syrovatko.</b> Alternative young people subcultures in Ukraine: classification description and factor conditionality .....	229
<b>A.M. Tadya.</b> Student club as a collective form of organization of cultural-recreational activities .....	234
<b>Y.O. Moskvichova.</b> Thematic tendencies and methodology of the contemporary researches of the Ukrainian regional culture .....	239
<b>S.V. Vytkaiov.</b> Field of regional culture: theoretical and applied issues .....	244
<b>J.S. Khrystyuk.</b> Integrative essence of child's and public environment as elements of project culture .....	249
<b>D.K. Avramenko.</b> Specificity insight of external advertising in the context of artistic image as a part of culture .....	253
<b>K.D. Lebedyeva.</b> Design of political advertising: the modern state and tendencies .....	256
<b>M.P. Yefimova.</b> The interactive children's book in Ukraine: formation and prospects .....	259
<b>O.M. Goncharova.</b> Some features of excursion lecture in artistic museums .....	263
<b>K.V. Chorna.</b> Infoteyment and regularities of genre-creative processes in Ukraine .....	267
<b>N.V. Skluarenko.</b> System ideas in a design: historical digression .....	272

### **Chapter IV. NOTICES, INFORMATION, REVIEWS**

<b>N.V. Kukuruza.</b> Genre of literary composition in valued-aesthetic measuring .....	277
<b>L.P. Ignatova.</b> «Frescos in Zaleski» as the reception of salon culture .....	281
<b>U.P. Drabchuk.</b> A mass song in the context of works of the	

Ukrainian composers and performers .....	286
<b>Y.V. Strutinska.</b> An interior of a kitchen in urban housing .....	292
<b>R.Y. Kalyn.</b> The Ukrainian singer Galyna Chornoba in a world art space .....	297
<b>T.M. Zinenko.</b> A culturological model of symposiums of artistic ceramics in Ukraine as the phenomena of modern culture .....	301
<b>V.G. Vytalov.</b> New attempt of reconstruction of regional cultural and art development of country .....	306

Наукове видання

# **УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ**

**Збірник наукових праць**

*Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 19  
В 2-х т. Том 2**

Упорядкування та наукове редагування **Володимира Виткалова** (0678032398)

Комп'ютерний макет та верстка – **Л.Федорук**

Підписано до друку 29.11.2013 р. Замовлення № 151/1.  
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.  
Ум. друк. арк. 22,5. Наклад 100.

**Видавничі роботи:** ППДМ

свідоцтво про державну реєстрацію РВ №11 від 12.06.2002 р.  
35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58  
**Адреса редакції:** 33000, м.Рівне, вул. С.Бандери, 12,  
Рівненський державний гуманітарний університет  
Кафедра культурології. Тел. (0362) 63-42-62

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації  
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,  
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

*Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем культурології  
(постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства  
(постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)*

**Українська культура : минуле, сучасне шляхи розвитку :** зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 19. Т. 2 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, В. Г. Горпенко, С. В. Виткалов та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2013. – 318 с.

*У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення та рецензії.*

*Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.*

ISBN 978-966-8424-76-2

ББК 63.3(4Укр)-7  
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013